

Szociológia MA záróvizsga

I. ALAPOZÓ KÉPZÉS

1./ Társadalmunk szerkezetének átalakulása. Mobilitási folyamatok, az egyenlőtlenség újratermelődése a rendszerváltás utáni Magyarországon!

- Kornai János: Mit jelent a „rendszerváltás”? In: Kornai János: *Szocializmus, kapitalizmus, demokrácia és rendszerváltás*. Akadémia Kiadó, Budapest, 2007. 112-135.
- Kolosi Tamás-Tóth István György: A rendszerváltás nyertesei és vesztesei – generációs oldalnézetből. Tíz állítás a gazdasági átalakulás társadalmi hatásairól. In: Kolosi Tamás-Tóth István György) *Társadalmi Riport 2008*. TÁRKI Budapest, 2008. 15-65.
- Ferge Zsuzsa (2010): A rendszerváltás előtti struktúrák és cselekvések. A rendszerváltás utáni struktúrák – egyéni cselekvők és makromozgások. In: Ferge Zsuzsa. *Társadalmi áramlatok és egyéni szerepek*. Napvilág Kiadó, Budapest, 2010. 39-183.

2./ A kulturális átörökítés mechanizmusa. Feladatmegosztás a család és az iskolarendszer között. Társadalmi pozíció és szerep: az 'öröklött' és 'elért' szerepek, szerepviselkedések történeti, társadalmi dinamikája, meghatározottsága

- Csurgó Bernadett-Megyési G. Boldizsár: Családi döntések, Munkamegosztás és társadalomszerkezet. . In: Kovách Imre (szerk): *Társadalmi metszetek*. Napvilág Kiadó, Budapest, 2006. 293-310.
- Laki László: Az ifjúság a magyar társadalomban. In: Kovách Imre (szerk): *Társadalmi metszetek*. Napvilág Kiadó, Budapest, 2006. 177-205.
- Róbert Péter: Iskolai teljesítmény és társadalmi háttér nemzetközi összehasonlításban. In: Kolosi Tamás-Tóth István György-Vukovich György (szerk): *Társadalmi Riport 2004*, Budapest, TÁRKI, 2004, 193-205.
- Somlai Péter (1997): Bevezetés. I. rész. A kultúra átörökítése...In: Somlai Péter: *Szocializáció A kulturális átörökítés és a társadalmi beilleszkedés folyamata*. Corvina, Budapest. 13-53.

3./ Ismertesse, hogy milyen kihívások érték a hagyományos struktúramodelleket a nyolcvanas években, és hogy milyen válaszkísérletek születtek ezzel kapcsolatban!

- Hradil, Stefan (1995 [1992]): Régi fogalmak és új struktúrák. Milió-, szubkultúra- és életstílus-kutatás a 80-as években. In *Társadalmi rétegződés*. Andorka Rudolf–Stefan Hradil–Jules Peschar (szerk.). Budapest: Aula, 347–387.

- Vester, Michael (2009 [1998]): Osztálytársadalom osztályok nélkül. Az ipari társadalmi struktúra felbomlása vagy transzformációja? *Replika* (64–65): 79–113.
- Éber Márk Áron (2008): Túl az élménytársadalmon? Avagy az élménytársadalom másfél évtizede. *Szociológiai Szemle* 18(1): 78–105.

4./ Ismertesse a társadalmi tőke elméletét, összefüggését a társadalmi struktúrával, jellemezze továbbá a magyar társadalmat a társadalmi tőke szemszögéből!

Coleman, James S. (1998 [1988]): Társadalmi tőke az emberi tőke termelésében. In *Tőkefajták. A társadalmi és kulturális erőforrások szociológiája*. Lengyel György és Szántó Zoltán (szerk.). Budapest: Aula, 11–43. Vagy: Coleman, James S. (1996 [1990]): Társadalmi tőke. In *A gazdasági élet szociológiája*. Lengyel György és Szántó Zoltán (szerk.). Budapest: Aula, 99–128.

- Putnam, Robert D. (2006 [1995]): Egyedül tekézni: Amerika csökkenő társadalmi tőkéje. In *Gazdaságszociológia. Szöveggyűjtemény*. Lengyel György és Szántó Zoltán (szerk.). Budapest: Aula, 207–219.
- Balás Gábor, Csíste András, Szalai Ákos et al. (2009): *Jelentés a magyarországi kapitalizmus állapotáról 2008*. Budapest: Közjó és Kapitalizmus Intézet, 17–58. Interneten: <http://kozjoeskapitalizmus.hu/files/kapjel2008.pdf>
- Tóth István György et al. (2005): *Kockázat, bizalom és részvétel a magyar gazdaságban és társadalomban*. Budapest: Tárki. Interneten: <http://www.tarki.hu/adatbank-h/kutjel/pdf/a719.pdf>

5./ A szociológia pozitivista/naturalista paradigmájának kritikája a simmeli szociológiában. Racionalitás és modernitás problematikája a klasszikus német szociológiában.

- Némedi Dénes (2005): *Klasszikus szociológia 1890–1945*. Budapest: Napvilág, 149–160.

Esetleg:

- Felkai Gábor (2006, 2007): *A német szociológia története a századfordulótól 1933-ig. I. kötet*. Budapest: Századvég, 172–190.
- Habermas, Jürgen: A cselekvésracionális aspektusai. In *Uő.: Válogatott tanulmányok*. Bp. Atlantisz 1994. 223-243. p.
- Georg Simmel (2001 [1894]): A szociológia problémája. In *uő. Válogatott társadalomelméleti tanulmányok*. Budapest: Novissima, 5–26.
- Georg Simmel (2004 [1900]): *A pénz filozófiája*. Budapest: Osiris, 536–594.

A felkészülést segítő (ajánlott) irodalom:

- Felkai Gábor: *A német szociológia története a századfordulótól 1933-ig*. 1. kötet. Bp. Századvég 2006. 405-411. p.
- Felkai Gábor: *A német szociológia története a századfordulótól 1933-ig*. 2. kötet. Bp. Századvég 2007. 15-97. p.

- Némedi Dénes: *Klasszikus szociológia (1890-1945)*. Bp. Napvilág 2005. 170-176. p., 182-199. p., 208-218. p.

6./ *A meadi szimbolikus interakcionizmus; az 'életvilág' fogalma és jellemzői a fenomenológiai szociológiában*

Berger, Peter.-Luckmann, Thomas.: A valóság társadalmi felépítése. In *A fenomenológia a társadalomtudományokban*. (Vál.: Hernádi Miklós). Bp. Gondolat 1984. 321-350. p.

Mead, George Herbert: *A pszichikum, az én és a társadalom szociálbehaviorista szempontból*. Bp. Gondolat 1973. 318-353. p, vagy Uő: *A pszichikum, az én és a társadalom szociálbehaviorista szempontból*. In *Szociológiai irányzatok a XX. században. Olvasókönyv a szociológia történetéhez. 2. kötet*. Felkai Gábor- Némedi Dénes- Somlai Péter (szerk.). Bp. Új Mandátum 2002. 258-271. p.

Schütz, Alfred: A cselekvés köznapi és tudományos értelmezése. In *A fenomenológia a társadalomtudományokban*. (Vál.: Hernádi Miklós). Bp. Gondolat 1984. 182-191. p.

Schütz, Alfred.: -Luckmann, Thomas.: Az életvilág struktúrái. In *A fenomenológia a társadalomtudományokban*. (Vál.: Hernádi Miklós). Bp. Gondolat 1984. 269-320. p.

A felkészülést segítő (ajánlott) irodalom:

Felkai Gábor: *A német szociológia története a századfordulótól 1933-ig*. 2. kötet. Bp. Századvég 2007. 460-487. p.

Némedi Dénes: *Klasszikus szociológia 1890-1945*. Bp. Napvilág 2005. 343-353. p., 429-443. p.

7./ *Komplex szociológiaelméleti megközelítések a II. világháború után: a cselekvés- és rendszerelmélet főbb kategóriái T. Parsons szociológiájában; rendszer és életvilág kapcsolata J. Habermas elméletében; az autopoietikus rendszerelmélet N. Luhmannál*

Habermas, Jürgen: *A kommunikatív cselekvés elmélete*. (I-II). (Vál.: Rényi Ágnes- Somlai Péter). Bp. ELTE é.n. 148- 215. p. vagy Uő.: *Rendszer és életvilág*. In *Szociológiai irányzatok a XX. században. Olvasókönyv a szociológia történetéhez. 2. kötet*. Felkai Gábor-Némedi Dénes-Somlai Péter (szerk.). Bp. Új Mandátum 2000. 498-568. p.

Luhmann, Niklas: *Szociális rendszerek. Egy általános elmélet alapvonalai*. Bp. AKTI-Gondolat 2009. 15-26. p., 49-54. p., 76-84. p., 86-88. p., 233-241. p., 434-437. p., 491-497. p.

Talcott Parsons a társadalmi rendszerről. Válogatás. (Vál.: Némedi Dénes). Bp. ELTE Szociológiai Intézet és Továbbképző Központ 1988. /Szociológiai Füzetek 45./ 84-109. p.

Válogatás Talcott Parsons cselekvéseméleti írásaiból. (Vál.: Némedi Dénes). Bp. Művelődésügyi Minisztérium 1985. /Szociológiai Füzetek 38./ 17-28. p., 39-59. p.

A felkészülést segítő (ajánlott) irodalom:

Alexander, Jeffrey: *Szociológiaelmélet a II. világháború után*. Bp. Balassi 1996. 28-107. p.

Balogh István- Karácsony András: *Német társadalomelméletek. Témák és trendek 1950-től napjainkig*. Bp. Balassi 2000. 336- 358. p., 294-323. p.

Karácsony András-Tóth Benedek: Utószó. In *Luhmann, N.: Szociális rendszerek. Egy általános elmélet alapvonalai*. Bp. AKTI 2009. 515-529. p.

Némedi Dénes: *Klasszikus szociológia 1890-1945*. Bp. Napvilág 2005. 555-559. p.

8./ A két világháború közötti magyar szociográfia. (A szociográfia szerepe a társadalmi valóság megismerésében; a népi szociografikus szereptudat; a népi szociográfia által vizsgált fontosabb társadalmi problémák; falukutatók és szociográfusok; Rézler Gyula munkásszociográfiája).

-A szociográfia fogalmáról. In *Szociológia 1972/2*. 240-246. p.

-Némedi Dénes: *A népi szociográfia 1930-1938*. Bp. Gondolat 1985. 18-24. p., 124-178. p.

-Rézler Gyula. Egy magyar textilgyár munkástársadalma. In *Rézler Gyula válogatott tanulmányai 1938-1944*. (Vál.: Tóth Pál Péter). Bp. Gondolat 2005. 47-92. p.

-Rézler Gyula: Falukutatók és szociográfusok. In *Rézler Gyula válogatott tanulmányai 1938-1944*. Bp. Gondolat 2005. 122-137. p., 149-153. p., 158-159. p.

A felkészülést segítő (ajánlott) irodalom:

-Tóth Pál Péter: A szociológus Rézler Gyula. In *Rézler Gyula válogatott tanulmányai 1938-1944*. (Vál.: Tóth Pál Péter). Bp. Gondolat 2005. 9-22. p.

9./ A globalizáció szociológiája. (A társadalom konténer elmélete, a transznacionális társadalmi terek; a világhalkockázati társadalom; a 'glokalizáció'; globalizált gazdagság- lokalizált szegénység).

-Beck, Ulrich: *A kockázat-társadalom. Út egy másik modernitásba*. Bp. Andorka Rudolf Társadalomtudományi Társaság- Századvég 2003. 25-74. p.

-Beck, Ulrich: *Mi a globalizáció ?* Szeged, Belvedere 2005. 25-75. p.

10./ Ismertesse a strukturalizmus jellemzőit! Vázolja fel Pierre Bourdieu társadalomelméletének alapkategóriáit (mező, habitus, tőketípusok stb.), mutasson rá ezen fogalmak alkalmazására egy példán keresztül, továbbá világítson rá arra, hogy mely vonatkozásokban kapcsolódik Bourdieu a strukturalistákhoz, és melyek alapján különbözik tőlük!

Bourdieu, Pierre (2002 [1994]): Társadalmi tér és szimbolikus tér. In uő. *A gyakorlati észjárás. A társadalmi cselekvés elméletéről*. Budapest: Napvilág, 11–29.

Bourdieu, Pierre (2002 [1986]): A kulturális alkotások szociológiai vizsgálata érdekében. In uő. *A gyakorlati észjárás. A társadalmi cselekvés elméletéről*. Budapest: Napvilág, 49–83.

Pierre Bourdieu (2000 [1983]): Gazdasági tőke, kulturális tőke, társadalmi tőke. In *Szociológiai irányzatok a XX. században. Olvasókönyv a szociológia történetéhez. 1. kötet*. Felkai Gábor, Némedi Dénes, Somlai Péter (szerk.). Budapest: Új Mandátum, 431–445. Vagy: *A társadalmi rétegződés komponensei*. Angelusz Róbert (szerk.). Budapest: Új Mandátum, 1999, 156–177.

Pierre Bourdieu (2000 [1992]): A mezők logikája. In *Szociológiai irányzatok a XX. században. Olvasókönyv a szociológia történetéhez. 2. kötet*. Felkai Gábor, Némedi Dénes, Somlai Péter (szerk.). Budapest: Új Mandátum, 418–430.

Lévi-Strauss, Claude: A struktúrafogalom az etnológiában. In *Szociológiai irányzatok a XX. században. Olvasókönyv a szociológia történetéhez. 2. kötet*. Felkai Gábor, Némedi Dénes, Somlai Péter (szerk.). Budapest: Új Mandátum, 384-417.

II. DIFFERENCIÁLT SZAKMAI ISMERETEK

1./ A nemek közötti egyenlőtlenségek különböző magyarázatai, a diszkrimináció történeti folyamatainak elemzése. Alternatív megközelítések a 19-20. században, a különböző ideológiák összehasonlító elemzése.

- Beck, Ulrich: Én én vagyok: a nemek egymás nélkül, egymással szemben a családon belül és kívül. In: Beck: *A kockázat-társadalom. Út egy másik modernitásba*. Andorka Rudolf Társadalomtudományi Társaság Századvég Kiadó, Budapest, 183-231.

- Bourdieu, Pierre (1994): Férfiuralom In: Férfiuralom - Írások nőkről, férfiokról, feminizmusról - (Szerk.: Hadas Miklós) Replika Kör, Budapest, 7-54.
- Hadas Miklós (2003): Bevezetés. In: Hadas Miklós: A modern férfi születése. Helikon, Budapest. 15-64.
- Riley, Denise (2001): Van-e egy nemnek történelme? In Scott, J. W. (szerk): Van-e a nőknek történelmük? Balassi, Budapest. 27-45.
- Scott, Joan Wallach (2001): Bevezetés. In Scott, J. W. (szerk): Van-e a nőknek történelmük? Balassi, Budapest. 11-26.
- Scott, Joan Wallach (2001): Társadalmi nem (gender): a történelmi elemzés hasznos kategóriája. In Scott, J. W. (szerk): Van-e a nőknek történelmük? Balassi, Budapest. 126-160.
- Vogel, Ursula (2003): Az állam és a társadalmi nem megteremtése. Néhány történelmi örökség. In Vicky Randall – Georgina Waylen (szerk.) Társadalmi nem, politika és az állam. Jászöveg, Budapest. 50-69.

2./ A népesség száma és struktúrája: férfiak-nők aránya születéstől a halálig és a változások trendje a demográfiai kutatások tükrében. A népesedés alakulása az újkorban, jelenkori trendek a világban, Európában és Magyarországon. A társadalmi és intergenerációs mobilitás valamint a migráció nemi specifikumai.

- Kovács Éva – Melegh Attila (2002): A vándorlást elbeszélő narratívák neme, avagy nők és férfiak elbeszélései – női és férfi elbeszélésmódok. In Pető Andrea (szerk.): Társadalmi nemek képe és emlékezete Magyarországon a 19-20. században. A Nők a valódi esélyegyenlőségért alapítvány, Budapest. 175-195.
- Melegh Attila (1997): Női és férfi életpályák két 18. századi mezővárosban. In Nagy Beáta és S. Sásdi Margit (szerk.): Szerep és alkotás. Csokonai, Debrecen. 157-163.
- Melegh Attila – Kovács Éva (2009): A bevándorló nők bevándorlásának típusai, okai és formái nyolc európai országban. In Nagy Ildikó - Pongrácz Tiborné (szerk.): Szerepváltozások Jelentés a nők és férfiak helyzetéről. TÁRKI Zrt. Szociális és Munkaügyi Minisztérium, Budapest. 177-196.
- Timár Judit (1993): A nők tanulmányozása a földrajzban, avagy: van-e létjogosultsága a feminista geográfiának Magyarországon? In Tér és Társadalom. 1-2. 1-18.

3./ A nemek közötti egyenlőtlenségek különböző magyarázatai, a magán és közszféra szétválása, a két nem különböző tapasztalatai: szülői-foglalkozási szerepek, férfiak-nők, gyermekek helye a társadalomban, a családban, térbeli különbségek.

- Blaskó Zsuzsa (2006): Nők és férfiak – keresőmunka, házimunka. Népeségtudományi Kutatóintézet, Budapest, 2006/1.
  - Spéder Zsolt: Gyermekvállalás és párkapcsolatok átalakulása. In: Kolosi Tamás-Tóth István György-Vukovich György (szerk): Társadalmi Riport 2004, Budapest, TÁRKI, 2004, 137-151.
- H. Sas Judit (1984): Nőies nők és férfias férfiak. Akadémia, Budapest.
- Ferge Zsuzsa (1985): Biológikum és nemek közötti egyenlőség. In: Nők és férfiak (Szerk:Konczi Katalin) Budapest, Kossuth, 68-93.

- Koncz Katalin (2008): Munkastratégiák, női karriertípusok, nemek szerinti esélyegyenlőség követelménye. In: Koncz Katalin: Nők a munkaerő piacon. Budapesti Corvinus Egyetem Women's Studies Központ, Budapest. 13-50.
- Korintus Mihályné: A gyermekgondozási szabadsággal kapcsolatos kérdések Magyarországon és az Európai Unió néhány államában. In: Szerepváltozások. Jelentés a nők és a férfiak helyzetéről 2009. (Szerkesztette: Nagy Ildikó-Pongrácz Tiborné-Tóth István György), Budapest, Tárki, 2009. 65-70.
- Maccoby, Eleanor (1983): A nemek lélektana és ennek vonatkozásai a felnőtt szerepekre. In: Evelyne Sullerot (szerk.) A női nem. Gondolat, Budapest. 273-296.
- Somlai Péter (1997): Szocializáció A kulturális átörökítés és a társadalmi beilleszkedés folyamata. Corvina, Budapest.

4./ Vallás és társadalom, a vallási jelenség (Durkheim), a vallás keletkezése (Weber), a vallás funkciói, a vallásosság dimenziói

- Andorka R.: Bevezetés a Szociológiába. Osiris, Budapest, 2006. 641-645. o.
- Durkheim, É.: A vallási élet elemi formái. (A vallási jelenség és a vallás meghatározása c. fejezet) L'Harmattan, Budapest, 2002. <http://www.tankonyvtar.hu/szociologia/vallasi-élet-elemi-080904-109>
- Giddens, A.: Szociológia. Osiris Kiadó, Budapest, 1995. 442-447. o.
- Tomka Miklós: Vallásszociológia. Budapest, 2000. http://www.phil-inst.hu/uniworld/vt/szoc/tomka_1.htm (Bevezetés + II. 5., III. 1., III. 2.)
- Weber, M.: Vallásszociológia. A vallási közösségek típusai. (A vallások keletkezése c. 1. fejezet). Helikon, Budapest, 2005. 7-43. o.

5./A vallásosság nemzetközi és hazai tendenciái – a szekularizációs elmélet és kritikája; a vallásosság mérése

- Andorka R.: Bevezetés a Szociológiába. Osiris, Budapest, 2006. 645-661. o.
- Tomka Miklós: Magyarország vallási helyzete. Áttekintés. In. uő: Vallás és társadalom Magyarországon. PPKE-BTK, 2006. 10-40. o.
- Tomka Miklós: Vallásszociológia. Budapest, 2000. http://www.phil-inst.hu/uniworld/vt/szoc/tomka_1.htm (V. fejezet)
- Tomka Miklós: Vallásszociológia. Szöveggyűjtemény. Tankönyvkiadó, Budapest, 1991. 89-121. o.

6./ Klasszikus településszociológiai elméletek a 20. századi magyar településfejlődés tükrében.

- Andorka Rudolf: Bevezetés a szociológiába. Osiris, Budapest, 2006. (Város és falu) 201-232. o.
- Barakonyiné W. Klára.: Városshociológia. JPTE PMMFK, Pécs, 1997. 111-162. o.
- Enyedi György: (1988): A városnövekedés szakaszai. Akadémiai Kiadó, Budapest
- Konrád György – Szelényi Iván: A késleltetett városfejlődés társadalmi konfliktusai. Valóság, 1971/ 12. sz. 19-35. o.

- Szelényi Iván szerk. (1973): Városshociológia. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó (Bevezetés, valamint Louis Wirth, Herbert Gans, Ernest Burgess és Georg Simmel tanulmányai)

7./ A magyarországi városok tér- és társadalomszerkezetének átalakulása a 20. század második felétől napjainkig – a lakóteleptől a lakóparkig; szuburbanizáció és szegregáció.

- Csanádi Gábor- Csizmady Adrienn (2002): Szuburbanizáció és társadalom. Tér és Társadalom 3. sz. 27-55. o.
- CsizmadyAdrienne: A lakóteleptől a lakóparkig. Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, 2008. 155-175. o., 210 -232. o., 272-296. o.
- CsizmadyAdrienne – Husz Ildikó (szerk.): Település- és várossociológia. Gondolat Kiadó, Budapest, 2004. Enyedi György (11-24; 254-267), Konrád György – Szelényi Iván (25-49) tanulmányai
- Ladányi János - Szelényi Iván: Szuburbanizáció és gettósodás. Kritika 1997/7. 4-12. o.

8./ Átalakuló falvak – differenciálódás és társadalmi konfliktusok a rendszerváltás utáni Magyarországon.

- Beluszky Pál – Sikos T. Tamás: Változó falvaink. Magyarország falutípusai az ezredfordulón. MTA TKI, Budapest, 2007.
- Bódi Ferenc (szerk.): Helyi szociális ellátórendszer a vidéki Magyarországon. Agroinform Kiadó, Budapest, 2001.
- Bognár László – CsizmadyAdrienne – Tamás Pál – Tibori Tímea (szerk.): Nemzetfelfogások – Falupolitikák. Új Mandátum Kiadó – MTA SZKI, Budapest, 2005. Problématérkép (32-34), Bognár László – CsizmadyAdrienne (36-41), Juhász Pál (42-50), Kovács Katalin (141-152) és Bódi Ferenc (153-168) tanulmányai
- Kis János Péter: Aprófalvasodás és aprófalvaink sorsa – történelmi metszetben. In.: Váradi Monika Mária (szerk.): Kistelepülések lépéskényszerben. Új Mandátum, Budapest, 2008. 29-65. o.
-

9./ Területi, társadalmi egyenlőtlenségek az egészségi állapotban, az egészség-esélyek és egyenlőtlenségek mérési lehetőségei.

- Szántó Zsuzsa-Susánszky Éva: Orvosi szociológia. Semmelweis K. Budapest, 2002. 33-46., 47-66.
- Losonczi Ágnes: Az egészség társadalmi veszélyeztetettségéről; a népesség romló állapotának magyarázatához. In: Cseh Szombathy László-Tóth Pál Péter (szerk.): Népesedés és népességpolitika. Századvég K. Budapest, 2001. 221-270.
- Skrabski Árpád: Társadalmi tőke és egészségi állapot az átalakuló társadalomban. Corvinus K. Budapest, 2003. 17-22.
- Pikó Bettina: Egészségszociológia. Új Mandátum Kiadó, Budapest, 2002. 21-49.

- Jelentés egy egészségben elmaradott országból. Egészségjelentés – 2010. EgészségMonitor. Budapest, 2010.http://www.egeszsegmonitor.hu/dok/Egeszsegjelentes_2010.pdf

10./A szegénység társadalmi tényezői. Jellemezze a szegénységbe kerülés társadalmi mechanizmusait, mutassa be a szegénység mérésére használt eszközrendszert!

- Hegedűs Péter, Monostori Judit: A szegénység és a társadalmi kirekesztődés jelzőszámai. KSH NKI, 2005: 31-111.
- Budoki Erzsébet: A munkaerő-piaci kirekesztődés folyamata; Lannert Judit: A társadalmi kirekesztődés folyamat az oktatásban. In: A szegénység és a társadalmi kirekesztődés folyamata. KSH NKI 2004.
- Spéder Zsolt: A szegénység változó arcai. ARTT-Századvég. 2002: 68-127, 212-223.